

Това се случи преди повече от десет години, когато бях на дванайсет. Аз пръв прочетох писмото от баба. Беше писмо, което не се забравя. Помня, че го четох няколко пъти, за да съм сигурен, че съм го разбрал. След мен го прочетоха и останалите вкъщи.

– Ами... Думи нямам... – промълви татко.

– Тя е невероятна – добави мама.

По-късно същата вечер баба се обади по телефона.

– Боуи! Ти ли си, скъпи? Обажда се баба ти.

Баба беше първата, която ме нарече Боуи. Явно „боуи“ е била първата дума, която е чула да казвам. Името ми всъщност е Майкъл, но тя никога не ме е наричала така.

– Прочете ли го? – попита баба.

– Да, бабо. Вярно ли е? Вярно ли е всичко това?

– Разбира се, че е вярно – отвърна тя и в далечния ѝ глас долових смях. – Ако искаш, Боуи, можеш да стовариш цялата вина на котката. Но не забравяй нещо, скъпи – само умрялата риба плува по течението, а аз все още не съм умряла риба. Ни най-малко.

Значи беше вярно. Всичко – от край до край. Наистина го беше направила. Рагвах се много, щеше ми се да скачам и да викам от възторг, но всички останали бяха в шок. През целия ден лели, чичовци и братовчеди ходеха насам-натам, клатеха глави и гледаха умно. Голямо мърморене под нос пагна.

– Ама тя какво си мисли, че прави?

– На нейната възраст?

– Дядо почина само преди няколко месеца.

– Още не е изстинал, както се казва...

Справедливостта изисква да кажа, че дядо наистина почина едва преди няколко месеца. По-точно преди пет месеца и две седмици.

През цялото време, докато траеше службата, от небето се лееше порой. Дъждът плющеше така, че от време на време органът почти не се чуваше. Помня, че някакво малко дете започна да плаче и трябваше да го изведат навън. Седях до баба на първата пейка, точно пред ковчеза. Ръката на баба трепереше, но когато вдигнах глава и я погледнах, тя се усмихна и стисна ръката ми, за да покаже, че е добре. Аз обаче знаех, че не е, затова задържах ръката ѝ. След това тръгнахме след ковчеза по пътеката между редовете в църквата, като се държахме здраво един за друг.

До гроба стояхме под нейния чадър и гледахме как спускат ковчега, а вятърът отвяваше думите на свещеника, преди още да сме ги чули. Помня, че с всички сили се опитвах да съм тъжен, но не можех. И не защото не обичах дядо. Обичах го. Само че повече от десет години той беше болен от множествена склероза, а това беше почти колкото целия ми живот. Така че никога не почувствах, че го познавам особено добре. Когато бях малък, дядо често сядаше до леглото ми и ми четеше приказки. По-късно аз правех същото за него. Често той можеше само да ми се усмихне. Накрая, когато стана много зле, баба трябваше да се грижи за него почти за всичко. Налагаше се дори да ми превежда какво се опитва да ми каже той, защото вече не можех да го разбирам. През последните няколко ваканции, които прекарах в Слалптън, непрекъснато виждах страданието в очите му. Той мразеше онова, в което се беше превърнал, мразеше и това, че го виждах такъв. Затова, когато разбрах, че е починал, ми стана много мъчно за баба, разбира се – те бяха женени повече от четирийсет години. Но по някакъв странен начин се радвах, че всичко това – и за нея, и за него, най-после е свършило.

След погребението, докато вървахме обратно по пътя към кръчмата за помена, баба все още продължаваше да стиска здраво ръката ми. Струваше ми се, че е по-добре да не говоря, за да не тревожа мислите ѝ, и я оставих на спокойствие.

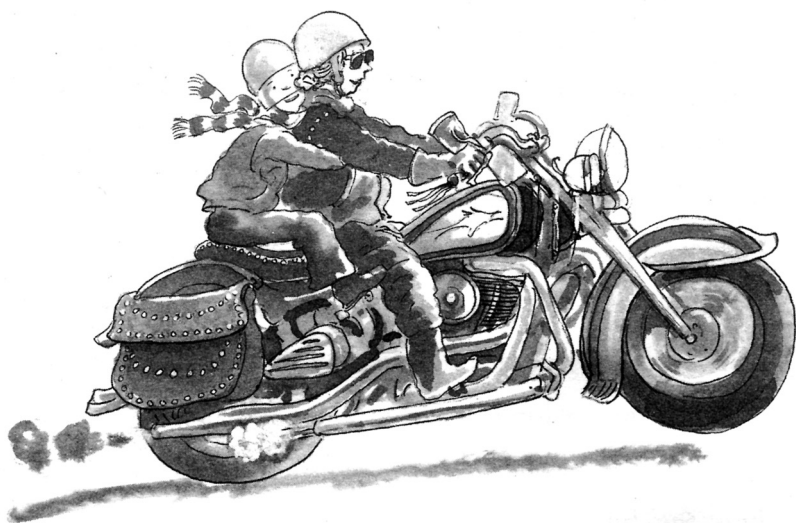
Минавахме под моста, кръчмата вече се виждаше, когато баба неочаквано проговори.

– Той вече се махна, Боуи – каза тя. – Спаси се. Спаси се и от оня инвалиден стол. Господи, колко го мразеше! Сега вече ще бъде отново щастлив. Трябваше да го видиш преди това, Боуи. Трябваше да го познаваш такъв, какъвто аз го познавах. Едър и здрав мъж. И добър, винаги сърдечен и винаги мил. Опитва се да остане добър до самия си край. Някога, в добрите стари дни, много се смеехме. Ех, как се смееше той! Донякъде това като че ли беше най-лошото. Той просто спря да се смее преди много време. Много отдавна, още когато се разболя за пръв път. Затова винаги много се радвах, когато ти ни идваше на гости, Боуи. Напомняше ми какъв беше дядо ти, когато беше млад. Ти винаги се смееше, точно както той в добрите времена, и това ме караше да се чувствам добре. И дядо ти се чувстваше добре. Знам го, сигурна съм.

Това сякаш изобщо не беше баба. Обикновено говорех аз. Тя повече си мълчеше и просто ме слушаше. Бях споделял всичко с нея през целия си живот. Не знам защо, но с нея винаги можех да разговарям лесно, много по-лесно, отколкото с когото и да е друг у дома. Всички вкъщи бяха винаги заети и винаги, когато исках да говоря с тях, имах чувството, че прекъсвам нещо. Когато бях с баба, знаех, че цялото нейно внимание ми принадлежи. Чувствах се като единствения човек в света, който има значение за нея.

Откакто се помня, идвах за ваканциите си в Слаптън, обикновено сам. Бабината къщичка беше за мене дом повече от всички други места, защото ние често се местехме – прекалено често, за да ми харесва. Тъкмо свиквах с новото място, тъкмо заживявах спокойно и си намирах нови приятели, и ето, че отново тръгвахме, отново се местехме. Летата в Слаптън с баба бяха нещо обичайно, редовно и сигурно. Обичах тяхната еднаквост и особено Харли.

Баба често ме разхождаше с любимия дягов мотоциклет, неговата гордост и радост, един стар „Харли Дейвидсън“. Ние го наричахме Харли. Преди дяго да се разболе, двамата с баба излизали с Харли винаги, кога-

то можели, което не се случвало често. Веднъж баба ми каза, че онова време е било най-щастливото им време заедно.

И сега, когато дядо беше много болен и не можеше да я извежда с Харли, тя извеждаше мен. Разбира се, разказвахме всичко на дядо. Той обичаше да слуша къде точно сме били, на коя ливада сме спрели за пикник, колко бързо сме карали. Съживявах изминалия ген заради него и това му харесваше. Но никога не казахме нищо на мама и тате. Това трябва да си остане наша тайна, каза баба, защото ако някога някой у дома разбере, че тя ме извежда с Харли, вече никога няма да ме пус-

нат в Слалтън. Беше права. Струваше ми се, че нито татко – собственият ѝ син, нито мама се разбираха с баба. Винаги бяха смятали, че е упорита, ексцентрична¹, дори безотговорна. Сто на сто щяха да решат, че излизането ни с Харли е прекалено опасно. Макар че не беше. Никога не се чувствах несигурен, когато се возех на него, колкото и бързо да карахме. Колкото по-бързо, толкова по-добре. Когато се прибирахме, останали без гръх от вълнение, с вкочанени от вятъра лица, баба винаги казваше едно и също нещо: „Страхотно, нали, Боуи! Кажу, не беше ли страхотно?“

Когато не излизахме с Харли, отивахме на дълги разходки по плажа и пускахме хвърчила, а на връщане наблюдавахме зеленоногите водни кокошки и чаплите в Слалтън Лий. Веднъж видяхме голям воден бик².

– Не е ли страхотен? – пошепна баба в ухото ми.

„Страхотен“ беше любимата ѝ дума за всичко, което обичаше – за мотоциклетите, за птиците, за лавандулата. Къщата винаги ухаеше на лавандула. Баба обожаваше мириз-

¹Ексцентричен – чудноват човек, чудак

²Голям воден бик – вид водна птица, живее сред тръстиките в блатата

мата ѝ, цвета ѝ. Сапунът ѝ винаги беше лавандулов, а във всеки гардероб и във всеки скрин имаше торбички с лавандула – да гони молците, казваше тя.

Но най-хубаво от всичко, по-хубаво даже от лудото пренускане с Харли бяха бурните дни, когато двамата крачехме шумно по чакълестия плаж на Слантън, вкопчени здраво един в друг, за да не ни отвее вятърът. Но никога не можехме да отсъстваме дълго от къщи заради дядо. Той нямаше нищо против да остава за малко сам, но само ако по телевизията има спортно предаване. Затова обикновено излизахме с Харли или ходехме на някоя от нашите разходки, когато предаваха състезания по крикет или ръग्би. Дядо най-много обичаше да гледа ръग्би. Когато бил млад, самият той бил добър играч. Много добър, казваше гордо баба. Даже от време на време играел за отбора на Девън, всъщност винаги, когато можел да се откъсне от фермата.

Баба ми беше разказвала някои неща за живота им и тежката работа във фермата преди да се родя. Беше ме завела дотам, за да ми я покаже, така че знаех как са отглеждали за мляко шейсет крави от южнодевънската порода и как дядо е работел, докато е можел. Накрая, когато болестта му напреднала и

той вече не можел да слиза и да се качва по стълбите, нямало как, трябвало да продадат животните и фермата и да се преместят в къщата в Слантън.

Баба обаче предпочиташе да говорим за мен, разпитваше ме за всичко и наистина искаше да знае всичко. Може би се интересуваше толкова, защото бях единственият ѝ внук. Тя никога не ме съдеше. Нямаше нещо, което да не ѝ бях разказал за живота си у дома или за приятелите си, или за грижите и неприятностите си. Тя никога не ме напътстваше, просто ме изслушваше.

Веднъж, спомням си, ми каза, че винаги, когато ѝ дойда на гости, започва да се чувства по-млада.

– Колкото повече остарявам – каза ми тя, – толкова повече ми се ще да съм по-млада. Затова обичам да карам Харли. И ще продължа да се чувствам млада, докато не падна, пък каквото ще да става.

Достатъчно добре разбих какво означава това „каквото ще да става“. Всеки път, когато през последните няколко години отивах в Слантън, баба беше все по-побеляла и изглеждаше изтощена. Често чувах тате да я моли да гаде дядо в старчески дом, да ѝ обяснява, че тя вече не може да се грижи сама за него. По-

някога молбите му звучаха доста грубо и ми се щеше той да престане да настоява. Така или иначе, баба не щеше и да чуе за старческия дом. Наистина тя нае медицинска сестра, която идваше всеки ден, за да къпят дядо, но иначе вършеше всичко останало сама и от ден на ден силите ѝ намаляваха. Все по-често се разхождах сам по плажа, а с Харли изобщо не можехме да излизаме. Тя не можеше да остави дядо дори за десет минути сам, без той да се измъчва и тревожи и без тя да се притеснява за него. Но когато го сложеше да спи, двамата или играехме на скрабъл и тя понякога ме оставяше да спечеля, или говорехме до късно през нощта, по-точно аз говорех, а тя слушаше. Струва ми се, че през всички тези години съм разнищвал с баба целия си живот – от първия момент, в който съм проговорил, та през цялото ми детство дотогава. Нещо като бюлетин за всичко, което ми се е случвало.

Но сега, след погребението на дядо, докато вървяхме по пътя към кръчмата, а всички останали вървяха след нас, беше дошъл нейният ред да говори. И тя говореше ли, говореше, устата ѝ не спираше, говореше за себе си, както никога досега. Неочаквано за мен, този път слушателят бях аз.

На помена в кръчмата имаше много хора и

разбира се, всички искаха да говорят с баба, така че този ден двамата вече нямахме възможност да разговаряме, не и насаме. Аз играех ролята на сервитьор, разнасях чай и кафе, чинии с пайове и сладкиши. Вечерта, когато си тръгнахме към къщи, баба ме презърна много силно, после докосна бузата ми, както правеше винаги, когато ми казваше лека нощ, преди да загаси лампата. Не плачеше. Почти.

– Не се тревожи за мен, Боуи, скъпи – прошепна ми тя. – Понякога е добре да си сам. Ще ходя на разходки с Харли. Той ще ми помогне да се чувствам по-добре. Всичко ще е наред.

След това ние заминахме и я оставихме сама с тишината на празната ѝ къща.

Няколко седмици по-късно тя дойде на гости за Коледа, но изглеждаше много далечна, сякаш се беше загубила някъде вътре в себе си: някъде там, но в същото време и не беше там. Мислех си, че все още я боли много, че това е нещо много лично, затова я оставих на мира и не говорехме много. И все пак, странно, но понякога тя не изглеждаше прекалено тъжна. Беше по-скоро вглъбена, спокойна и мълчалива, с отнесена усмивка на лицето. Често я заварвах да седи и да гледа втренчено пред себе си. Може би си спомня за Коледа с дядо, мислех си аз, или може би за Коледа във

фермата, докато е била малка.

На самата Коледа след обяда тя каза, че иска да се разходи. Отидохме в парка само двамата. Седяхме и гледахме патиците в езерото, когато тя ми го съобщи.

– Заминавам, Боуи – каза тя. – Ще го направя през новата година, няма да е за дълго.

– Къде заминаваш? – попитах я аз.

– Ще разбереш, когато пристигна там. Обещавам – отвърна ми тя. – Ще ти пиша.

Не ми каза нищо повече, колкото и да се опитвах да изкопча още нещичко. Няколко дни по-късно я изпратихме на гарата и дълго ѝ махахме с ръце. След това настъпи мълчание. Нито писмо, нито пощенска картичка, нито телефонно обаждане. Мина седмица. Минаха две седмици. Никой от останалите не изглеждаше особено обезпокоен, но аз се притеснявах. Всички знаехме, че пътува, тя не го беше крила, макар че не беше казала на никого къде отива. Само че беше обещала да ми пише, а писмо не идваше. Баба никога не нарушаваше обещанията си. Никога. Нещо се беше случило, бях сигурен в това.

Най-после, една съботна сутрин, когато вдигнах пощата от изтривалката пред входната врата, видях, че има писмо и за мен. Веднага познах почерка на баба. Пликът беше дос-

та тежък. След малко всички вече четяха пощата си, но аз исках да прочета бабиното писмо в уединение. Изтичах в стаята си на горния етаж, седнах на леглото и отворих плика. Извадих нещо, което приличаше по-скоро на ръкопис, отколкото на писмо, около трийсет-четирийсет страници, напечатани ситно на машина. На корицата баба беше залепила с тиксо черно-бяла снимка (всъщност по-скоро кафеникавобяла) на малко момиче, което приличаше много на мене. Момичето се усмихваше широко, прегърнало в ръцете си голяма черно-бяла котка. Имаше заглавие: „*Невероятната история на Адолфус Типс*“, а отдолу беше името на баба – Лили Трегенза.

С огромен многоцветен кламер към ръкописа беше прикрепено това писмо:

Скъпи мой Боуи,

Това е единственият начин, който можах да измисля, за да ти обясня както трябва защо направих онова, което направих. Някои неща вече съм ти разказвала и ти ги знаеш, но сега искам да знаеш цялата история. Някои хора, може би повечето, ще ме обявят за луда. Нека, нямам нищо против. Но след като прочетеш всичко това, ти няма да ме мислиш за ненормална. Ти ще ме разбереш, знам това. Затова много исках да го прочетеш пръв. След това може да го покажеш и на останалите. Скоро ще ти се обадя по телефона. Нека дойдеш на себе си от изненадата...

Когато бях горе-долу на твоите години – между другото, на корицата съм аз с Типс – та когато бях на твоите години, си водех дневник. Бях самотно дете и в дневника разговарях със себе си. Той ми правеше компания, беше ми почти като приятел. Така че онова, което ще прочетеш, е историята на моя живот – такъв, какъвто беше от началото на есента на 1943-а през Втората световна война, когато растях в семейната ни ферма. Ще бъда честна с теб – редактирах доста неща. Махнах някои работи от тук и там, защото

някои бяха прекалено лични, прекалено отегчителни или прекалено дълги. Често пишех дълго, страница след страница, просто говорех на себе си, скачайки от мисъл на мисъл.

Изненадата е на самия край, но ти не хитрувай, Боуи. Не поглеждай какъв е краят. Нека бъде изненада за тебе – така, както е все още и за мене.

С много обич:

Баба

P.S. Харли сигурно е много самотен, зарязан сам-самичък в гаража, но всички ще излезем на разходка веднага след като се върна и ти ми дойдеш на гости. Обещавам.

**НЕВЕРОЯТНАТА ИСТОРИЯ
НА АДОЛФУС ТИПС**

Лили Трегенза

Петък, 10 септември 1943 г.

Учебната година започна преди повече от седмица. В края на миналия срок, когато госпожица Макалистър напусна, аз направо изкукуригах от радост (много обичам този израз). Целият клас изкукурига, защото Макалистър беше истинска вещица. Мислех си, че без нея вече всичко ще бъде туп-топ (обичам и този израз), и с нетърпение чаках да започнем училище. Но кого, мислите, ни гадоха за класна вместо госпожица Макалистър? Госпожа „Блумърс“ Блумфелд. Външно тя е усмихната, но под всичките ѝ усмивки е много по-гаднюреста вещица от госпожица Макалистър. Знаем, че няма такава дума – „гаднюреста“, но я използвам, защото ми звучи по-гадно от „гадна“. Ей така, напук на всички правила. Наричаме госпожа Блумфелд с прякора Блумърс¹ не само заради името ѝ, но и защото веднъж, когато влезе в клас, без да иска, беше захванала полата си с ластика на своите тъмносини тричетвърти гащи.

Днес Блумърс ме задържа след часовете, само защото ръцете ми пак бяха мръсни.

– Лили Трегенза, ти си най-небрежното мо-

¹Блумърс – от англ. „кюлотни“

миче, което съм фиждала! – заяви ми тя.

Блумърс не произнася правилно много думи. Казва „фидях“ вместо „видях“, „шлама“ вместо „слама“ и така нататък. Не може дори да говори английски както трябва, а пък е учителка. Казах ѝ, че наказанието не е справедливо и тя ми лепна още едно наказание. Ненавиждам акцента ѝ. Може би е германка. Може и да е шпионка! Мразя я, много я мразя. Освен това тя защитава гражданите, т.е. евакуираните. Прави го, защото самата тя дойде от Лондон, също като тях. Поне така ни каза.

Този срок в моя клас дойдоха още три гражданчета. Всичките са от Лондон, също като останалите. Станаха толкова много, че в междучасията на двора няма място да играем. Вече сме почти наравно – колкото са те, толкова сме и ние, местните. Те винаги се бият. Повечето ми се струват свестни, само че говорят много смешно. Аз не разбирам и половината от онова, което казват. И все ходят заедно. Понякога ни гледат така, като че имаме шарка, заушка или нещо такова, и мислят, че сме тъпи недогълани селяни. А не сме.

Един от новодошлите, казва се Бари Търнър, живее в къщата на госпожа Моруена до магазина. Всичките му косми са червени, даже и веждите му са червени. Освен това си

чопли носа. Колко гнусно! Той прави много повече правописни грешки от мене, но Блумърс никога не го задържа след часовете за наказание. Знам защо. Защото бащата на Бари е убит при въздушно нападение край Дюнкерк. Моят баща също е в армията, но е жив. И защото не е мъртъв, аз получавам наказания. Това справедливо ли е? Бари казал на Мейзи, с която седим на един чин и която понякога е най-добрата ми приятелка, че ако иска, може да го целуне. Той е в нашето училище само от една седмица. Хитра маймуна! Мейзи каза, че се е съгласила, защото той е малък – само на десет години, и защото го съжалявала заради баща му, а също и защото искала да разбере дали гражданите са добри в целуването. Каза, че било малко лепкаво, но не било лошо. Аз не се целувам. Не виждам смисъл, особено ако е лепкаво.

Тези дни Типс ще си има котенца. Коремът ѝ е много голям и е увиснал като торба. Последния път Типс роди котенцата си на моето легло. Тя е най-добрата и най-голямата котка на света и аз я обичам повече от всичко друго. Само дето непрекъснато ражда котенца, а на мен ми се ще да не го прави, защото не можем да ги задържим и да ги гледаме. А и никой друг не ги иска, защото всички вече си имат

свои собствени котки и всички те също си имат котенца.

Точно заради Типс и нейните котенца аз се скарах с тате, който си беше у дома в отпуск от армията. Това е най-големият скандал в живота ми. Тате беше направил онова с котенцата, докато бях на училище. Дори и не ми каза. Веднага след като се родили, той ги взел всичките, отишъл и ги удавил. Просто ей така! Когато разбрах, му наговорих ужасни неща – как никога вече няма да говоря с него, как не го обичам и как се надявам германците да го убият. Държах се ужасно с него и дори не се сдобрихме, преди да си тръгне. После му писах, че съжалявам, но той не ми отговори, а на мен много ми се ще да ми беше писал. Сигурно ме мрази, но не го виня. Ако нещо му се случи, няма да го понеса, особено след всичко, което му наприказвах.

Мама непрекъснато повтаря да не позволявам на езика си да мисли вместо мен, но не съм сигурна какво точно значи това. Тя токущо влезе, за да ми каже лека нощ и да изгаси лампата. Мърмори ми, че отделям прекалено много време на дневника. Тя си мисли, че не мога да пиша в тъмното, но греша. Мога. Утре тези редове може и да са поразкритвени, но това няма никакво значение.

Неделя, 12 септември 1943 г.

Днес в Слалтън видяхме няколко американски войници. За пръв път виждам американци. Всички ги наричат янки, не знам защо. Дядо не ги харесва, но на мен са ми симпатични. Мисля, че униформите им са по-шик от нашите, а те самите изглеждат някак по-егри. Усмивват се много и много махат, особено на мама, но според мен на нея махаха повече, просто защото е хубава.

Когато започнаха да подсвиркват, тя се изчерви, но ѝ хареса. Те не казват „Хелоу!“, а „Хай!“. Единият ми даде бонбон и сега, докато пиша, го смуча. Хубав е, но не толкова, колкото лимоновите или ментовите бонбони на ивици и с гъвчаща сърцевина. Ментовите бонбони са ми любимите, но заради купонната система нямам право на повече от два бонбона седмично.

Мама казва, че имаме истински късмет, че живеем във ферма, защото можем да си отглеждаме зеленчуци, да си произвеждаме сами мляко, масло и сметана и да ядем от кокошките, които гледаме. Тъй че когато се оплаквам от дажбите на бонбони, тя винаги ми изчита лекция за това, какви късметлии сме.

Невероятната история на Адолфус Типс

Бари казва, че в Лондон има гажби за всичко, така че мама може би е права. Може и да сме късметлии. Само че аз все пак не разбирам как това, че получавам по-малко ментови бонбони, ще ни помогне да спечелим войната...

